

19.10.2020

Asia/2

§ 35

Kaupunkien innovaatiotoimintaa vahvistavan ekosysteemisopimuksen valmistelutilanne pääkaupunkiseudulla

HEL 2020-010811 T 00 01 06

Päätös

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto merkitsi tiedoksi ekosysteemisopimuksen valmistelutilanteen.

Käsittely

Asian käsittelyn aikana kuultavana oli yksikön päällikkö Santtu von Bruun.

Esittelijä

elinkeinojohtaja
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Antti Eronen, johtava asiantuntija, puhelin: 310 36159
antti.eronen(a)hel.fi
Santtu von Bruun, yksikön päällikkö, puhelin: 310 36258
santtu.vonbruun(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Ekosysteemisopimuksen tausta ja tavoitteet

Suomen hallitus linjasi 20.5.2020 valtion ja kaupunkien välisestä ekosysteemisopimuksesta. Työ- ja elinkeinoministeriö käy neuvottelut ekosysteemisopimuksista yliopistokaupunkien ja yliopistokeskuskaupunkien kanssa. Sopimukseen osallistuvat pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo ja Vantaa), Tampere, Turku, Oulu, Rovaniemi, Vaasa, Joensuu, Kuopio, Jyväskylä, Lappeenranta, Lahti, Pori, Seinäjoki, Mikkeli, Kaajani ja Kokkola. Pääkaupunkiseudun ja valtion välinen sopimus on ainoa, jossa sopijaosapuolena on kolme eri kaupunkia.

Ekosysteemisopimusten tavoitteena on vahvistaa vetovoimaisten innovaatiokeskittymien ja -ekosysteemien rakentumista sekä suomalaisten toimijoiden kytkeytymistä kansainvälisiin TKI-verkostoihin ja arvoketju-

hin. Sopimukset ovat osa sopimuksellista kaupunkipolitiikkaa, jolla halutaan vahvistaa Suomen eri puolilla sijaitsevien, innovaatiokyvyn kannalta tärkeimpien kaupunkiseutujen kasvua. Sopimukset on linkitetty kansallisen TKI-tiekartan tavoitteeseen nostaa Suomen tutkimus- ja kehitysmenojen osuus 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä.

Käytännössä sopimusten avulla ohjataan rahoitusta kaupunkien, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja muiden organisaatioiden kehittämishankkeisiin osana Suomen rakennerahasto-ohjelmaa vuosille 2021 – 2027. Kehittämishankkeet rahoitetaan Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) kestävästä kaupunkikehittämisen osiosta. Sopimukseen voidaan ohjata Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja mahdollisesti oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoitusta asianomaisen maakunnan yhteistyöryhmän päätöksellä.

Vastaavalla tavalla nykyisellä ohjelmakaudella 2014 - 2020 on toiminut Suomen kuuden suurimman kaupungin yhteinen 6Aika-strategia.

Sopimukseen ohjautuu EU:n ja valtion rahoitusta yhteensä noin 10,3 miljoonaa euroa vuodessa. Kaupunkien asettamat johtoryhmät esittävät toteuttavat hankkeet rahoituspäätöksestä vastaavalle viranomaiselle. Kaupungit ja muut hanketoteuttajat osoittavat hankkeisiin lisäksi 40 % omarahoitusosuuden. Rahoituksen jakautuminen 15 sopimuksen kesken tulee perustumaan sopimuksissa esitettyihin sisältöihin, minkä lisäksi rahoituksen kokonaisvolyymi voi vielä tarkentua.

Pääkaupunkiseudun ehdotus ekosysteemisopimuksen sisällöstä

Pääkaupunkiseudun ehdotus ekosysteemisopimuksesta koostuu koordinaatiorahankkeesta ja neljästä sisällöllisestä painopisteestä. Ohjelmaa toteutetaan luomalla kehittämishankkeita joustavasti ja oikea-aikaisesti tukemaan valittujen ekosysteemien kehitystä. Ekosysteemisopimuksen hankkeilla on täydentävä rooli valittujen teemojen kehittämistoiminnassa.

Pääkaupunkiseudun ehdotuksessa toiminta keskittyy neljään teemaan: 1) Älykkäät ja kestävät kaupunkiratkaisut; 2) Hyvinvointi ja terveysteknologia; 3) Uudet oppimisympäristöt ja osaamisen digitaaliset ratkaisut sekä 4) Uudet avaukset ja yleinen ekosysteemien kehittäminen.

Ekosysteemisopimuksen tavoitteet ovat innovaatio- ja elinkeinopoliittisia. Kaupunkien on toivottu tunnistavan oman alueensa näkökulmasta tärkeitä painotuksia, joissa voidaan vauhdittaa yritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten TKI-toimintaa. Kehittämishankkeet auttavat yrityksiä omaksuma uutta osaamista, kehittämään uusia tuotteita ja synnyttämään tutkimukseen ja tuotekehitykseen liittyviä työpaikkoja.

Ekosysteemisopimukset vahvistavat alueen kaupunkien, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten keskinäistä yhteistyötä.

Pääkaupunkiseudun ehdotuksessa korostuu joustavuus ja kaupunkien aktiivinen rooli. Sopimuksen toteutusta tuetaan koordinaatiohankkeella, joka tunnistaa aktiivisesti vaikuttavia toimenpiteitä, seuraa rahoitettujen hankkeiden toteutumista ja aktivoi kumppaniverkosta ideoimaan ja hakemaan rahoitusta uudensuuntaisiin avauksiin. Pääkaupunkiseudun monitoringissa ja alati uusiutuvassa innovaatioympäristössä ei ole perusteltua määrittää toimenpiteitä kovin tarkasti vuosiksi etukäteen. Koordinaatiohanke huolehtii, että vuosien 2021 – 2027 aikana syntyy vaikuttava hankeportfolio, jossa ekosysteemisopimusten kautta kanavoitu rahoitus on hyödynnetty mahdollisimman vaikuttavalla tavalla. Toimintojen päällekkäisyyksien välttäminen ja tarkoituksenmukaisuus edellyttävät huolellista valmistelua yhteistyössä kumppanien kanssa.

Ekosysteemisopimuksissa hyödynnetään rakennerahasto-ohjelman kestävän kaupunkikehittämisen instrumenttia, mikä antaa kaupungeilla muuta ohjelmaa suuremman roolin rahoituksen ohjaamisessa. Tällöin toiminnassa on perusteltua tavoitella selkeämmin kaupunkilähtöistä toimintaa. Pääkaupunkiseudun ekosysteemisopimuksessa korostuu kaupunkien oma aktiivinen rooli ja tavoite tuottaa sen kautta lisäarvoa korkeakoulujen ja yritysten TKI-toimintaan. Yhteistyössä toteutetut hankkeet avaavat kaupungeille mahdollisuuden ottaa kehitettyjä ratkaisuja käyttöön omassa toiminnassaan.

Kolmessa neljästä painopistealueesta kaupungeilla on selkeä mahdollisuus tuottaa lisäarvoa yrityksille, korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille kehittämällä omia palveluitaan ja kaupunkiympäristöä kokeilujen ja kehitystoiminnan alustoina. Lisäksi kaikissa teemoissa voidaan tunnistaa huomattavaa kasvupotentiaalia uudelle innovaatiovetoiselle liiketoiminnalle. Kaikissa teemoissa tehdään merkittävää tutkimus- ja kehittämis-toimintaa pääkaupunkiseudun korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa. Neljäs teema – uudet avaukset – taas joustavoittaa ohjelman toteutusta ja antaa kaupungeille mahdollisuuden vauhdittaa sellaisten nousevien teknologioiden tai liiketoimintamallien käyttöönottoa, joihin sisältyy vielä huomattavaa epävarmuutta.

Pääkaupunkiseudun ekosysteemisopimukseen sisällytettävät teemat

Ekosysteemisopimuksilla rahoitettavat hankkeet toteuttavat Suomen rakennerahasto-ohjelmaa ja toimivat sen asettamissa puitteissa. Rakennerahasto-ohjelman kautta käynnistettävillä hankkeilla voi olla korkeintaan rajattu rooli valittujen teemojen innovaatio- ja liiketoimintaekosysteemien kehittämisessä pääkaupunkiseudulla. Parhaimmillaan

hankkeet toimivat katalyyttina uudentlaiselle kehitykselle, jota jatketaan varsinaista hanketoimintaa laajempina kokonaisuuksina.

Ekosysteemisopimuksen kautta ohjautuvat resurssit eivät tule jakautumaan tasaisesti kaikkiin nimettyihin teemoihin. Kaupunkien asettaman johtoryhmä ja koordinaatiohanke kohdistavat resurssit työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa niihin teemoihin ja hankkeisiin, joilla arvioidaan saavutettavan mahdollisimman suuri vaikuttavuus. Teemojen nimeämisessä on kuitenkin hyvä säilyttää joustavuus vuodet 2021 – 2027 kattavalla ohjelmakaudella.

Valmistelun tässä vaiheessa pääkaupunkiseudun ekosysteemisopimuksen painopisteitä kuvataan seuraavilla otsikoilla:

Älykkäät ja kestävät kaupunkiratkaisut

Teemassa tuetaan kehittämistoimintaa, joka toteutuu kaupunkiympäristössä. Rahoitusta voidaan suunnata useisiin eri sisältöihin, kuten kiinteistöjen energiatehokkuuden kehittämiseen, kiertotalouden ratkaisuihin, energiaratkaisujen kehittämiseen, liikkumisen uusiin ratkaisuihin ja kaupunkiympäristössä tapahtuvaan ruuantuotantoon. Kehittämishankkeiden tavoitteena on yritysten TKI-toiminnan vauhdittamisen rinnalla hakea uusia ratkaisuja, joita käyttöönottamalla kaupungit voivat vastata hiilineutraaliustavoitteisiin.

Kantava idea rahoitettavissa hankkeissa on tuoda yritysten ja korkeakoulujen TKI-toimintaa kaupunkien kehittämisiin ja mahdollistamiin kokeilu ympäristöihin. Uudet ja parannellut ratkaisut voivat vauhdittaa yritysten liiketoimintaa. Mikäli kaupungit ottavat kehitettyjä ratkaisuja käyttöön, yritykset voivat hyötyä merkittävästi syntyvistä referensseistä. Kolmen kaupungin yhteistyö auttaa varmistamaan, että mielenkiintoisia kokeiluympäristöjä löytyy läpi ohjelmakauden.

Hyvinvointi ja terveysteknologia

Teemassa kehittämistoiminta kohdistuu korkeakouluihin ja yrityksiin, jotka kehittävät ennaltaehkäiseviä hyvinvointipalveluita, terveysteknologiaa sekä terveysteknologiaa. Toimiala on pääkaupunkiseudulla erittäin merkittävä ja ekosysteemisopimuksella halutaan osittain varmistaa siihen liittyvien tukirakenteiden jatkuvuus. Yritysten ja korkeakoulujen TKI-prosesseja voidaan tukea kytkemällä niitä kaupunkien palveluihin sekä tukemalla korkeakouluja, tutkimuslaitoksia ja sairaaloita kehittämään omia tutkimus- ja kokeiluympäristöjään. Ekosysteemisopimus tukee näiden palveluiden linkittymistä yhdeksi erilaisia yrityksiä tukevaksi kokonaisuudeksi.

Kokeilu ympäristöjen rinnalla korostuu myös yritysten liiketoimintaa kehittävien palveluiden toteuttaminen. Hankkeiden avulla voidaan kehittää tutkimuksesta liiketoimintaan -toimintamalleja ja muita yrittäjyyteen korkeakouluissa kannustavia toimenpiteitä sekä panostaa esim. PK-yritysten vientiosaamiseen.

Uudet oppimisympäristöt ja osaamisen digitaaliset ratkaisut

Teemassa haetaan vauhtia koulutuksen digitaalisten ratkaisujen kehittämiseen. Pääkaupunkiseudulla on toimialalla useita vahvuuksia, kuten koulutusjärjestelmän hyvä maine ja ohjelmistoalan osaaminen. Ekosysteemisopimuksen kautta vahvistetaan alan innovaatioekosysteemiä ja lisätään menestystarinoiden todennäköisyyttä. Hankkeet tukevat koulujen ja muiden oppimisympäristöjen hyödyntämistä yritysten TKI-prosesseissa.

Lisäksi teemassa voidaan tutkia uudenlaisten oppimisympäristöjen kehittämistä sekä digitaalisten osaamisratkaisujen hyödyntämistä esimerkiksi työllisyyspalveluissa. Teemaan voidaan ohjata ESR-rahoitusta.

Uudet avaukset ja yleinen ekosysteemien kehittäminen

Teemassa tavoitteena on tunnistaa ohjelmakauden kuluessa sellaisia uusia avauksia, joiden liikkeellelähtöä voidaan kehittämissankkeilla tukea. Uusien avausten osalta kaupunkien rooli hankkeissa on vähäisempi ja tarkoitus on osoittaa rahoitusta erityisesti korkeakoulujen TKI-projekteihin, joissa tutkitaan uusien ratkaisujen mahdollisuuksia yhdessä yritysten kanssa. Lisäksi teemassa selvitetään mahdollisuuksia tukea yleisiä toimialariippumattomia ekosysteemi- ja yrityspalveluita sekä niiden verkottamista pääkaupunkiseudulla.

Sisällöllisten painopisteiden lisäksi pääkaupunkiseudun ekosysteemisopimuksessa korostetaan menetelmällisiä valintoja. Kaikkien valittujen painopisteiden sisällä voidaan hyödyntää kokeilu ympäristöjä, toteuttaa TKI-hankkeita sekä vahvistaa tunnistettujen osaamiskeskittymien toimintaa ja rakenteita ja tukea yrityspalveluiden kehitystä. Kaupunkien asettaman johtoryhmän ja koordinaatiohankkeen tehtävänä on asettaa tarkemmat tavoitteet valittuihin painopisteisiin ja seurata niiden toteutumista. Kaupungit suunnittelevat yhdessä rahoittavan viranomaisen kanssa joustavan hankekehittämisen prosessin, jonka kautta hankeportfoliosta rakentuu ohjelmakauden aikana mahdollisimman vaikuttava kokonaisuus.

Ekosysteemisopimuksen neuvotteluiden eteneminen

Työ- ja elinkeinoministeriön ja pääkaupunkiseudun kaupunkien väliset neuvottelut ekosysteemisopimuksesta ovat vielä kesken. Kaupungeille

19.10.2020

Asia/2

toimitettiin tarkentavat ohjeet sopimusten valmistelusta 25.9.2020. Kaupunkien ja ministeriön välisen 7.10.2020 pidettävän neuvottelun jälkeen tarkentuu, millä aikataululla varsinaiset sopimukset valmistellaan ja viedään päätöksentekoon.

Sopimuksen laajojen teemojen ja ehdotetun ohjelmarakenteen varmistumisen jälkeen käynnistetään tarkentavat keskustelut ensimmäisten kehittämishankkeiden sisällöistä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja kaupunkien kesken. Lisäksi Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien kesken käydään keskustelua ohjelmaan liittyvien toimintatapojen ja tavoitteiden asettamista.

Toimivalta

Hallintosäännön 8 luvun 2 §:n mukaan kaupunginhallituksen elinkeinojaosto päättää elinkeinopolitiikkaa ja kilpailukykyä koskevista periaatteista sekä seuraa niiden toteutumista. Kokouksessa asian esittelee yksikön päällikkö Santtu von Bruun.

Esittelijä

elinkeinojohtaja
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Antti Eronen, johtava asiantuntija, puhelin: 310 36159
antti.eronen(a)hel.fi
Santtu von Bruun, yksikön päällikkö, puhelin: 310 36258
santtu.vonbruun(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566